

Úvahy čtenáře překladů o překladatelích

Dosud jsem žil s naivní představou, že překladatel, který chce zpřístupnit čtenářům potěšení z knížek napsaných v jazyce, kterým tito nevládnou, měl by mít určitý vztah k tématu, o kterém překládána publikace pojednává.

Snad každý logicky uvažující člověk mi potvrdí, že překladatel, dejme tomu detektivních románů, potýkal by se s určitými problémy při snaze přeložit odborný článek např. o principu jaderné reakce nebo o funkci fosfoglyceraldihydrodehydrogenázy při anaerobní glykolýze. Prostě by neměl potřebnou slovní zásobu. A i kdyby ji postupem času získal, obsahu článku by stejně nerozuměl. Toto je příklad dotažený ad absurdum, ale denně se setkáváme s výsledky ne zrovna dokonalé „kompetence“ překladatele k překládanému dílu.

Tak například knížka Jacquie Durrellové „Zvířátka v mé posteli“, kterou přeložila paní Věra Peprníčková. Hned na začátku první kapitoly autorka píše „Proboha, co jsou to ary...“. A já se musím po přečtení knížky ptát také. Proboha, co to je „pták se jménem Picathartes z rodiny vran“? Kdyby totiž paní překladatelka nahlédla do slovníku,

zjistila by, že anglický výraz „family“ neznamena jen „rodina“, ale v biologii také „čeleď“ (taxonomická jednotka, do které přírodovědci zahrnují příbuzné druhy organismů). A dále - kdyby se obtěžovala nahlédnout do příslušné literatury, dověděla by se, že Picathartes znamená česky vranule a s vránou toho má společného pramálo.

V závěru jsem se zase dověděl zářející informaci, že Durrellovi sháněli potravu pro „kolobuské opice“. Toto je zbytečně polopatickým překladem anglického originálu „Colobus monkey“ totiž znamená gueréza, což je opice, kterou můžete vidět i v našich zoo. Tato chyba je však zářející z úplně jiného důvodu. Durrellova knížka „Catch me a Colobus“ u nás totiž vyšla přímo pod doslovným překladem svého názvu - Chytněte mi guerézu - v nákladu skoro sto tisíc výtisků a každý, kdo jen koutkem oka zavadil o řádky napsané Geraldem Durrellem, ji zná.

Po dopsání těchto řádků jsem zapnul televizi. A už je to tady zase. Nevynul se tomu ani jinak vynikající seriál Survival (asi jediný „normální“ seriál na Nově). Pořad nazvaný Labuť

zpěvná totiž vůbec nepojednával o tomto druhu. Už v úvodu, ještě než se dočtyčná hlavní „hrdinka“ dostavila na scénu, zarazilo mě sdělení, že pořad byl natočen v Kanadě. Labuť zpěvná (vědecky zvaná *Cygnus cygnus*) se totiž vyskytuje pouze v Eurasii. Moje předtucha se potvrdila s prvními záběry labutí na obrazovce - nebyla to labuť zpěvná, ale labuť trubač (*Cygnus buccinator*), která se naopak vyskytuje jen v Severní Americe.

Ríkáte si „nikdo není neomylný“? Tady o žádném omylu ani řeč být nemůže. To není nic jiného než lajdáctví. Jinak se to prostě nazvat nedá, ať se na mě nikdo nezlobí. Vsadil bych se, že mnoho čtenářů, kteří dočetli až sem, si říká „Proč se ten blázen zabírá takovými nesmysly?“ Odpovídám: neustále halasně proklamovaná ochrana přírody by snad měla být podložena pravdivými a bezchybnými informacemi. Protože přírody u nás máme už pramálo, vztah k ní lidé získávají spíše ze sdělovacích prostředků než přímým kontaktem s ní. Na přírodovědné pořady v TV se dívají jednak ti, kteří se chtějí dovědět něco nového (a dostane se

jim vědění značně zkresleného) a pak ti, kteří už vědí - chcete-li, odborníci. A těm z některých „moudrostí“, které jim sdělovací prostředky servírují, vstávají vlasy hrůzou.

Výše uvedené náhodně vybrané příklady nejsou zdaleka z nejhorších. Jsou sice úzce biologicky specifické, ale s podobnými „jevy“ se můžeme setkat ve všech oborech. Někomu se moje příklady mohou zdát malicherné, ale jak by se vám líbilo, kdyby si televizní komentátor pletl jména hráčů vašeho oblíbeného fotbalového klubu, nebo vám tvrdil, že lyžařský Vasův běh se pořádá v Zimbabwe?

Nakonec bych se ještě chtěl vrátit ke cause Durrell. Po jeho smrti lze čekat snahu obchodníků „vymlátit“ z jeho díla co nejvíce. Proto bych doporučil potenciálním překladatelům Durrellových knih, aby si ověřili „ošidné termíny“. Aby nebyli líní vytočit číslo do nejbližší zoo nebo zajít třeba do Národního muzea, nebo na nedalekou univerzitu. Aby už nevznikaly hrůzy jako „kolobuská opice“. Stále snad platí (i pro informace): Nakupujte u odborníků. Tomáš GRIM